ئەو ڕۆمانە جوانەی، کەم خوێندرایەوە.. شوان حەسەن

ڕۆمانی " پیاوێکی بێچارەنووس" لە نووسینی (ئیمرە کیرتێز) ە لە وەرگێڕانی(ڕووناک شوانی).

زۆر جار لە ڕێگەی هەندێک وشەوە، دەڕوانمە ئاستی زانیاریی(مەعریفە) نووسەر، بەرپرسیارێتیی و بوێرییەکەی، بەرانبەر چەند چەمک و دەستەواژەییەک بۆ من زۆر گرنگ و سەرنجڕاکێشن. چەند ساڵێک بەر لە ئێستا، ناونیشانی ئەو کتێبە، سەرەتا وەک فیلم کەوتە بەرچاوم، بەدوای نووسەرەکەدا گەڕام و بەشێک لە چاوپێکەوتنەکانم خوێندەوە، لە نێوان فیلمەکە و چاوپێکەوتنەکان، نزیکبوونەوەیەکی زۆرم بۆ ئەو نووسەرە دروستبوو، زۆر دڵنیا نیم کە کتێبەکەم بە سویدی خوێندبێتەوە، چونکە کتێبی دیکەی ئەو نووسەرەم خوێندیتەوە. بەڵام هیندەی پێمکرا بێت چاوپێکەوتن، ئەو نووسینانەی لەسەری نووسراوە بخوێنمەوە. دڵخۆشم کە ئێستا بەزمانێکی جوان و دەوڵەمەندی کوردی ڕۆمانەکەی دەخوێنمەوە، ڕاستییەکەی هەموو کتێبێک گرنگە، بەزمانێکی دەوڵەمەند وەربگێڕدرێت، هەتا نزیکبوونەوە و ئاشنابوونێک دروست بێت، لە نێوان زارەوە و بنزاراوەکان، خۆشبەختانە ئەو کتێبە دڵخوازەی من ، ئەو شانسەی پێ بڕایە، بۆیە لە دڵەوە سوپاسی وەرگێڕ دەکەم.
بەگشتی لە سوید گرنگییەکی زۆر بە نووسینەکانی (ئیمرە کیرتیز) دەدرێت، باوەڕم وایە، تەنیا پەیوەندی بەوەوە نییە، کە "خەڵاتی نۆبڵ"ی وەرگرتووە، بەڵکو شاهێدێکی زیندوویی هەلۆکۆستیش بووە.
ئەو پێچەوانەی وتە بەناوبانگەکەی (تیودۆر ئەدۆرنۆ) کە دەڵێت" لە دوای ئاوشفیتز ناتواندرێت چیتر شیعر بنووسرێت" ئیمرە کەرتیز دەڵێت " نەخێر لەدوای ئاوشفیتز تەنیا دەتواندرێت ئەدەب لەسەر ئاوشفیتز بنووسرێت" خۆی هەردووکیان گوزراشت لە گەورەیی پرۆسەی "کۆمەڵکوژی جوولەکەکان" دەکەن، چونکە ئەوان ئەگەر لە ئامرازیش هاوڕانەبن، ئەوە لە ئامانجە گەورەکە، قەت دژی یەکتر ناوەستنەوە، بۆیەش توانیان ئەو مێژووە بە زیندوویی بهێننەوە، نەک هەر بۆ میللەتەکەی خۆیان، بەڵکو بۆ شەرمەزارکردنی ئەو میللەتانەش کە بەشداربوون لە کۆمەڵکوژییەکە، وەهەروەها ئەوانەش کە بێدەنگیان هەڵبزارد. بەڵام ئیمرە کیرتیز ووریایە، وەک خۆی دەڵێت:" هەرگیز نەمویستووە ببم بە نووسەری گەل" لە شوێنێکیتر دەڵێت:" نامەوێت

هۆلۆکۆست بنووسمەوە، بەڵکو دەمەوێت ڕۆمان بنووسمەوە" نایەوێت دەقە ئەدەبیەکەی لەناو مێژوودا بتوێنێتەوە، بەڵکو ئەدەب بنووسێتەوە، بە بڕوای من ئاگایی نووسەر لەسەر ئەو جۆرە بابەتانە زۆر گرنگە، واتە کە لەسەر بابەتێک دەنووسی، بزانی چەند بۆ خۆت گرنگە، نەک گەرمی بازار.

دەچینە لای ناونیشانەکە و لە ڕێگەی وشەی " چارەنووس" خوێندنەوەیەک بۆ دنیابینی نووسەر دەکەین.

با سەرەتا ئەوە بڵێم، لە مێژە بۆم یەکلابۆتەوە، کە سەرچاوەی ئەو وشەیە لە میتۆلۆژیاوە پەڕیوەتە ناو هەندێک لە داستان ، هۆنراوە، ئاینە ئیبراهیمیەکان و …

چارەنووس بەکوردییەکی پڕ بە پێستی وشەی قەدەرە.کە بەهۆی کاریگەری ئاینی ئیسلامەوە، پەڕیتەوە ناو زمانی کوردی و بووە بە وشەیەکی کوردی.

بۆ تێگەیشتن لە چارەنووس، دەکرێت بگ□□ینەوە سەر حیکمەتی چیرۆکە ئەفسانەکەی " گرێی ئۆدیب" لە یۆنان، کە ئامانج تێیدا ئەوەیە، ئەوەی لەچارەت نووسرا بێت هەر ئەوەیە، ئەگەر کۆتاییەکەی بە کووشتنی باوکت و هاوسەرگیری لەگەڵ دایکشت کۆتایی بێت، ناتوانی لەوەی بۆت نووسراوە ڕزگارت بێت.

بەڵام جوانیەکەی ئەو ڕۆمانە لەوەدا دەست پێدەکات، نووسەرێک زۆر بە ووریایی ما□□□ ل□گەڵ ئەو چەمکە دەکات و بەسەر ڕابردوودا پازدەدات و لە زەمەنێکی مۆدێرن دەنشێتەوە، ڕاستگۆیانەترە ئەگەر ناونیشانەکەی بڵێم کە دەکەوێتە ناوەڕاستی ئەو بازنەیەی کە کافکا لە " دادگایی" بۆی دیارکردووین، لەوێ پێمان دەڵێت لەژێر سایەی دەسەڵاتێکی ستەمکار، تۆ خاوەنی خۆت نیت، بەڵکو دەسەڵات چارەنووست دەنووسێتەوە، واتە قەدەرێک لە دەرەوەی دەسەڵاتە غەیبیەکەی ناو ئەفسانە و ئاینەکان، بوونی هەیە. بەهەڵە خوێندنەوەی بۆ مەکە؟ نووسەر لە چاوپێکەوتنێک دەڵێت" باوەڕم بە ئاین و دەوڵەت نییە" بەڵام ئەوەمان لە بیرنەچێت لە ژێر سایەی دەسەڵاتێکی دیکتاتۆر، هاوڵاتی خاوەنی شکۆ، لە ئێستا و داهاتووێکی نادیاردا دەژی . هەر بۆ بە بیرهێنانەوە(ئوریانا فالاچی) لە چاوپێکەوتنێک لە قەزافی دەپرسێت" تۆ باوەڕەت بە خودا هەیە؟

معەممەر قەزافی: روون و ئاشکرایە. بەڵێ بە دڵنیاییەوە! بۆچی ئەم پرسیارە دەپرسیت؟

ئۆریانا فالاچی: لە بەر ئەوەی لام وابوو تۆ خۆت خودایت!

ئۆریانا باش دەزانێت، ئەو جۆرە دەسەڵاتدارانە، پەیڕەوی دەسەڵاتی خوایی دەکەن و، چارەنووسی هاوڵاتیەکانیان خستۆتە ژێر دەستەڵاتی خۆیان.

پاڵەوانە بچکۆلانەکەمان دەڵێت" چما نایانەوێت ئێمە حالی بین. گەر چارەنووس هەبێت ئەوە ئازادی شیاو نییە... بە پێچەوانەوە گەر ئازادی هەبێت ئەوا هیچ چارەنووسێک نییە"

ئەگەر چارەیەکترمان نییە، جگە لەوەی پێکەوەگەشتێک، بەناو ئەو ڕۆمانەدا بکەین، بزانین کە چارەنووسی کارەکتەرەکان دەنووسێتەوە؟ ئایە چارەنووسێکی پارچە پارچەکراوی مرۆڤێک، یەکدەگرێتەوە؟ گریمان بەچارەسەرییە دەروونییەکان لێک نزیکیش بکرێتەوە، بەڵام ئایە هێزێک هەیە، ئەو زەمەنەت بۆ بگەڕێنێتەوە؟

نووسەر بۆ زەمەنێکمان دەگێڕێتەوە، کە تەمەنی چواردە ساڵە، بە هۆکارێک زیندانی دەکرێت، کە بەلای ئەو قەت بابەت نەبووە، ئەویش "جوولەکەبوونییەتی" کە بۆ ئەو تادەشمرێت واتایەکی نییە، بەڵام ئەو کاتە بە دەسەڵاتێکی نازی کە (هەنگاریا) داگیردەکات زۆر گرینگە، لەڕوانگەی نازییەکان لەبەر ئەوەی ئەو جوولەکەیە کەواتە مافی ژیانی نییە، ڕاپێچیی دەکەن بەرەو تاقیگەکانیان، ئیمرە لە چاوپێکەوتنێک دەڵێت:" ئاوشوێتز منی کرد بەجوولەکە" لەوەوە بەچارەنووسی کارەکتەرەکەمان دەست پێدەکات، بەڕێککەوت هێزی سۆڤیەت ئەو ڕزگاردەکەن و دەگەڕێنێتەوە ناو کۆمەڵگەکەی خۆی، کە لێی دەپرسن" کە گەڕایتەوە ناویان هەستت بەچی کرد؟" دەڵێت" ڕق" ئەوەی چاوپێکەوتنی لەگەڵ دەکات، دەیەوێت هۆکاری ڕقەکە بزانێت، نووسەر دەڵێت" پێیان ناخۆش بوو، کە ڕزگارم بوو، دیاربوو بە هەنگارییەکان دەرفەتێکی باشبوو، ئێمە نەهێڵن" تا سەیربکە، ئەوە ڕەوشتی کۆمەڵگەیەک بێت تا لە نەوایانیاندا گەورەبووبیت و ئەگەت لەو نیشتیمانەدا ڕۆچوبێت، ئایەچۆن دەتوانی ژیان لە نەویاندا بکەیت؟ لە کاتێکدا دەست و دراوسێیەکانی دوژمنەت، دەستی دوژمن بگرن و ماڵە و ماڵی پێبکەن، هەتا ژیان و ماڵ و موڵکت لێ بستێنن، ئەوە چ چارەنووسێکە؟ ئیمرە کیرتێز هەر ئەوە دەخاتە سەر ناسنامەکەی" نەخێم بە جوولەکە دەزانم نە بە هەنگاری"

بەمن زۆر خۆشبوو، کە لە دەمی پاڵەوانەکە ئەو هەستەم خوێندەوە، کە پێشوتر کرێتیز لە چاوپێکەوتنێک باسیکردبوو، ئاخر هەندێک ئازار وەک کووتانی خاڵ وان، لەوانەیە گونجاوتربێت بڵێم، وەک ژمارە کوتراوەکانی دەستی جوولەکەکانی، زیندانی دەستی نازییەکان وابێت" گەرەکی بوو بزانێت- چ هەستکم هەبوو کاتێک بە وێنات گێڕامەوە و ئەو شارەم بینییەوە کە جێم هێشتبوو؟- ،،گوتم، "ێک" بەڵێک بێدەنگ بوو... بگرە باش دەزانێت ڕکم لێ کەیە، گوتم،" گشتیان"دیسانەوە بێدەنگ بوو"بە گومان هەمووتان دەزانن پاش ئەوەی نازییەکان دەردەکرێن، سۆڤیەتیەکان دێن، ئەوجارە چارەنووسی " ئیمری " دەکەوێتە دەست سۆڤیەتیەکان، ئەوە چ نەهامەتیەکە، لە نیشتیمانێک

بژیت حەز لە زمان و خەڵکەکەی نەکەی؟ نەشتوانی بەجێی بهێڵی وەک خۆی باسی دەکات. سەقیفەتیشی سەرەتا وەک ڕزگارکەرێک و پاشان وەک داگیرکەرێک سنووری ژیان و هزرت بۆ دیاری بکەن؟ ئەوە چارەنووسە یا داهاتووەکە بە خەت دیاری دەکەیت؟ پاش ماوەیەک کێشەی لەگەڵ ئەوانیش بۆ دروست دەبێت، حەز لەوانیشی ناکات،.ئاخر ئیمرە کیرتێز دەڵێت:" نووسین ناسنامەی منە" کەواتە زۆر زەحمەتە نیشتیمانێکی دادپەروەر بە زمان بدۆزیتەوە، هەتا ئیسرائیلی مەملەکەتی جوولەکانیش نابێت بە ماڵێک بۆ ئەو.
لە چاوپێکەوتنێک باسی ئەوە دەکات کە حەزناکات منداڵ بنێتەوە(بێ گومان ئەو پەیوەندی بە یەکێک لەو دەرئەنجامانەوە هەیە، کە لە پاش خوێندنەوەیەک وورد، لەسەر کۆمەڵکوژییەکە دەیگاتە)بەڵام خۆشبەختانە هۆکار نییە، بۆ (ماگدا)ی هاوژینی ، چونکە ئەو چوار منداڵەی لە پیاوەکەی پێشوتر هەیە، بەڵام دەڵێت" کتێبەکانم دەمهێننەوە" خاڵێکی جوانە کە باوەڕی بە بەردەوامبوون هەیە، لە ڕێگەی کتێبەکانیەوە.وەک گوتم ئەوە چارەنووسی نووسەرەکەی ئەمەیە.لە چاوپێکەوتنێک زۆر بە خراپی باسی مێژووی کۆن و ئێستای ئەورووپا دەکات، هۆکاری هەلۆکەستیش بە مێژووە دەندانەکەیان دەگێڕێنیتەوە و هەنووکەی ئەورووپاش بە پاسیڤ و لە دەرەوەی مێژوو وەسفدەکات، بەکورتیەکەی دەڵێت" ئەورووپا کاریگەری ئەرێنی لەسەر دەرەوەی خۆی نەمایە" ئەو باوەڕەی وایە " ئێک" هەر بەردەوامە بەڵام ناسیۆنالیستە ئەورووپیەکان ، ناوەکەیان لە" جوولەکە" کردووە بە" موسلمان"، مەبەستی ئیسلامیەکان نییە، چونکە جیاوازییەکە باش دەزانێت. بەداخەوە مێژوو پێمان دەڵێت" ڕق بەرانبەر بەگرووپێک، هەمیشە هەبووە، هەتا ئێستاش هەر بەردەوامە" .
پاش ئەوەیە کەمێک نووسەرە دڵخوازەکەی منتان ناسی، ئایە مرۆڤ چارەنووسی بەدەستە خۆیەتی یان نا؟
ڕۆمانی " مرۆڤێکی بێ چارەنووس" هێندە جوان و ڕاستگۆیانە نووسراوەتەوە، لەهێندێک شوێن وەک خوێنەر ئارامییەکەی پاڵەوانەکەمان ماندووت دەکات، بەڵام کە بە بیرت دێتەوە پاڵەوانەکەمان منداڵەکە، دیسان بەردەوام دەبیت لە خوێندنەوەی.
ئەو ڕۆمانە، وێنەیەکی تەواو جیاوازت دەداتە لەسەر (ئاوشفێتز- بێشقەڵد) ئەوانەی کە بە خۆی دیتیتی، وەک منداڵێکی چواردەساڵ، چۆن هەستی پێکردووە، لەشوێنێک ئەوها باسی سەربازە ئەڵمانەکان دەکات" دەبێت دان بەوەشدا بنێم، کە بە بڕوای من یەکزەرێک ترسناک نەبوون، بەڵکوتەکی ئارام دەهاتن و دەچوون، پاسەوانی ڕیزەکانیان دەکرد، وەڵامی پرسیاریان دەدایەوە، سەریان دەلەقاند، تەنانەت دەستانە بەسەر شان و پشتی هەندێکمانیان دەدا" کەمەناسەکان ئەوەیان

یەکلاکردۆتەوە کە منداڵ بەگشتی لە ئێستادا دەژیت، ڕەها نییە، چونکە منداڵیش جیاوازیان تێدایە، بەڵام پاڵەوانە گچکەکەی ئێمە زیاتر لە زۆرینەی منداڵەکان دەچێت. بەڵێ وەک منداڵێک چی دیتەوە ئەوە دەگێڕێتەوە، لەو کاتەی لە بەندگەکەی هەواڵی ئازادبوونیان بۆ کۆمەڵێک زمان دەگوترێتەوە، دەڵێت:" ئێمیش دروست وەکوو ئەوانی پێش خۆی، لە ئازادی بەولاوە باسی هیچ شتێکی دیکە ناکات، تەنانەت بە وشەیەک، نە بە ئاماژەیەک باسی ئەو شەڕبایە ناکات، کە وەختە سوێمان بەی بێتەوە و بەمان نەهاتووە" لە شوێنێکیتر وەک بڵێیت شتێکی نوێی ئاشکراکردبێت دەڵێت" بە بوێرییەوە دەڵێم، نەمبیستووە لە هیچ شوێنێکی دیکەی جیهاندا هێندەی ئەو گرتووان باسی ئازادی بکرێت" وەک گوتم ئەوە نیشاندانی خەیاڵی منداڵەکە کە لە ئێستادا دەژی و ئەوەی پێویستی پێی هەیە لە هەموو شتێکی دیکەی پێ گرنگترە، برسێتی کەواتە خواردنی دەوێت" هەروەها سەرتاشەکانیشی لێ بووە و سابوونیان دراونەتێ، پاشان ئەوانیش چوونەتە گەرماوەکە و لەوێدا – وەکوو بیستم- هەمان بەلوعە و دووشی ئاوی لێ بووە، لە لەوێدا لە جیاتیی ئاو، گازیان بەسەردا پژاندوون" بە گومان ئەوە یەکلابێتەوە کە گازیان بەسەر جوولەکەکاندا پژاندوو، بەڵام پاڵەوانە بچکۆلانەکەی ئێمە ئەو ڕاستییە نازانێت، بەڵێ دەڵێت" وەکوو بیستم" ئەوە گرنگی گێڕانەوەیە، چی دەبینێت و چی دەبیستێت لێک جیابکرێتەوە. " ئێمە ئەو شوێنەیە، کە لە ئاوشفتزدا باسیان لێوە دەکرد، شیر و کەرە دەرخواردی دەدرێن تاوەکوو – بۆ نموونە- هەموو ئەندامەکانی ناوسکیان بە لێکۆڵینەوە و کەڵکی زانستی دەر دەهێنن. لە دیارە ئێمە تەنێ بۆ چوونەکە" وەک گوتم نووسەر لە زۆر کەس ڕاستیەکان باشتر دەزانێت بەڵام ئەو دەیەوێت ئەو کاتمان بۆ بگوازێتەوە کە بەخۆی دیتیتی و بیستیتی، بەڵێ زۆر بەڕاستگۆیانە دەڵێت:" تەنێ بۆچوونەکە" بە بڕوای من ئەو جۆرە ڕاستگۆییە پێگەی نووسەر و نووسین بەرزتر دەکاتەوە، چونکە منداڵێک کە کۆمەڵێک لێکدانەوە ببینێت، نایەت یەکێک هەڵبژێرێت و بیکات بە یەقین، ئەگەر بەڵگەی بە هێزی نەبێت، بەڵێ گرنگە وەک بۆچوونێک ئاماژەی پێ بکات و خۆی ناکات بەشارەزا.

ئەو ڕۆمانە، هەموو ئەو تێڕوانینە کەم زانیارییانەی بەشێک لە ڕەخنەگرانی کوردی هەڵدەوەشێنتەوە، کە بە کەمکردنەوەی کتێبێک وشەی “ژیاننامەی نووسەر” بەکار دەهێنن، ئیمرە لە چاوپێکەوتنێک دەڵێت” دوای چەندان ساڵ، لەخەیاڵی نووسینیبووم ، هەتا ڕۆژێک ڕۆمانی ” نامۆ”ی (ئەلبەرت کامۆ) دەرگایی خەیاڵیکردمەوە، سێزدە ساڵی پێچوو تا لەو ڕۆمانە تەواو بووم” بەدڵنیایەوە ئەو تەکنیکە بەرزە، پێویستی بە کاتێکی زۆرە، ئەمن تێبینم کردیە، بەشێک لە خوێنەر و

ڕەخنەگرەکانمان نووسینەوەی هەقیقەت و ژیاننامە لێک جیاناکەنەوە. جارێک لە کۆڕێکی (susanna alakoski) بووم، گوتی:” زۆریان نووسی و گوت کە ڕۆمانەکەم ژیاننامەی خۆمە، هیچم نەگوت، تا ڕۆژێک بێتاقەتبووم بە ڕۆژنانەمەنووسێکم گوت” تێگەیشتم، بەڵام ئایە ڕۆمانە یاخود نا؟” بە بەڵێ وەڵامی داوە، گوتم ئێ تەواو” وەک گوتم هێندەی بەدوای ئەوەن بە وشەیەک یا بە ڕێنووسێک نووسینەکە بکوژن، ئەوە بەدوای ئەوەنین بزانن نووسەرەکە چی پێبەخشیوون، بێگومان ئەوەش پاشماوەی مالوێرانی شەڕە ئایدلۆژییەکانە، وەک ئەو، بەزەوقی ئەو نەنووسیت، کەواتە نووسینەکەت باش نییە و لە تەکنیکی هونەری ڕۆماننووسی نازانیت.ڕاستە ڕۆمانی ” پیاوێکی بێچارەنووس” ژیاننامەی (ئیمرە کیرتێز) ە بەڵام کتێبێک نییە، نووسەر بە چەند دەمژمێرێک کۆتایی پێ هێنا بێت. بەلای منەوە گرنگی ئەو ڕۆمانە لەوەدایە، دەروونی منداڵێکت بۆ شیدەکاتەوە کە لەژیر کاریگەری جەنگ و زینداندا ژیاوە. ڕۆمانێکە بە ووردی باسی شێوازی بیرکردنەوەی جووەکانت بۆ دەکات” گرنگ ئەوەیە نائومێد نەبین، چوون شتەکان بە شێوازێک بەسەر دەچن” بوونی ئەو هیوا و ئومێدە بناغەیەکی گرنگی کەسایەتی جوولەکە دروستدەکات، بۆیە(سیگمۆند باومان) کە یەکێکە لە کۆمەڵناس و بیرمەندە گەورەکانە، خەڵک بەگشتی بۆ ئەو خاڵە هاندەدات و دەڵێت:” لە هۆلۆکۆستیش خەڵک بێ هیوا نەببوو” بێ گومان پاڵەوانی ئەو ڕۆمانەش لەگەڵ گواستنەوەی ئازارەکان ئەو هیوا و ئومێدەمان بۆ دەگوازێتەوە” خۆکوژەکان، ئەمانیش دەگمەن بوون” دەسەڵاتی ستەمکار لەو هیوا و ئومێدە زۆر دەترسێت، ب□□اوبوونەوەی بێ متمانەیی و ڕەشبینی گەورەترین سەرکەوتنە بۆ ئەو، بۆیە وەک (داقید بنگۆرین) گوتەنی:” ئەگەر چووی بۆ لای یەکێک وشەی موستەحیلی بەکارهێنا، بەجێی بێڵەو بڕۆ لای یەکێکتر” ئەگەر لێرە شوێنیشی نەبێتەوە، ئەو ڕستەیە دەڵێم، بەداخەوە بەشێکی زۆر لەو نووسەرانەی دژە دەسەڵات، بێ ئومێدی بڵاودەکەنەوە، بۆیە کاتیان هاتووە، بۆ وەرگرتنەوەی کۆمەڵێک وەڵام پشتیان لێ بکەین و بچینە لای کەسانیتر، چونکە هیچیان پێ نەماوە.

زۆر حەزدەکەم زیاتر باسی ئەو ڕۆمانە جوانە بکەم، ڕاستیەکەی وەرگێڕانی کتێب ڕادەی و زیرەکی وەرگێڕ نیشاندەدات، بۆیە زۆر سوپاسی بەڕێز(ڕووناک شوانی) دەکەم.کارێکی زۆر گرنگی کردووە.وەرگێڕ لە بەراییەکە دەنووسێت” ڕەنگە هاندەرم بۆ وەرگێڕانی ئەم ڕۆمانە، جگە لە ناوەڕۆکە ئینسانییەکەی، ئەوە بێت، کە لە نێو دێڕەکانیدا پڕۆسەی قڕکردنی کورد(ئەنفال) م لە لا بەرجەستە دەکات” هاوڕای وەرگێڕم، لە نێوان دێرەکان، بۆ ئەوەی لە ئازارەکان بگەین، دەبێت لە هونەری گێڕانەوە لێها تووبین،

جوولەکەکان جگە لەوەی خاوەن سەدان کاری گرنگن لە سەر کۆمەڵکوژییەکەیان، ئەوە هەتا ئێستا پێنج کەسیشیان لە ڕزگاربووانی هۆلۆکۆست خەڵاتی نۆبلیان وەرگرتووە.